

ten. Vad syftar hela tillväxtteorin till? Vad är egentligen ekonomisk tillväxt? Vilka är de typiska problem som sorteras in under tillväxtmodeller? Pramit Chaudhuri's lilla bok *The Economic Theory of Growth* (Harvester Wheatsheaf, London, 1989, 180 s) ger en koncis inledning i denna typ av ekonomisk teori genom att identifiera några huvudproblem och analysera omdebatterade lösningsförslag.

Ekonomisk tillväxt är ett skeende i den reala ekonomin där det genereras ett överskott av värdefulla resurser sedan arbetskraften har erhållit lön och kapitalets avskrivningskostnader har täckts. Detta överskott används för produktiva investeringar som ökar kapitalets värde. Teorin om ekonomisk tillväxt handlar om hur detta överskott genereras i produktionen samt hur det kan användas för att på olika sätt befrämja en tillväxtprocess över tiden. Finns det proportionella relationer mellan olika slag av resursinsatser och produktionsresultat? Kan en tillväxtprocess vara stabil? Har ekonomisk tillväxt ett naturligt slutstadium? Hur fördelas vinsterna av en ökat produktionsresultat?

Utan att vara fullständig eller historiskt korrekt görs en elegant snabbskiss av debatten från Adam Smith till den neoklassiska syntesen. Det originella bidraget hos några banbrytare lyfts fram: Smiths distinktionen mellan improduktivt och produktivt arbete (konsumtion kontra investering), Ricardos hypotes om att tillväxtprocesser måste plana ut på grund av lagen om den minskande avkastningen på land eller naturresurser, Marx' föreställning av kriser och instabilitet som typiskt för ekonomisk expansion, Harrods mekaniska kvoter mellan kapital och produktion, kapital och arbete som bestämmer tillväxttakten till relationen mellan sparande och kapitalets produktivitet, samt Schumpeters betoning av det omekaniska – risk, innovation, företaggaranda – i ekonomiskt dynamiska förlopp.

I den neo-klassiska syntesen specificeras villkoren för stabil tillväxt hos en eko-

Pramit Chaudhuri:

The Economic Theory of Growth

Litteraturen om ekonomisk tillväxt är numera sådan att man kan ha hjälp av en mindre bok som orienterar om de viktigaste problemen, modellerna och resulta-

nomi i jämvikt med full sysselsättning. Genom att göra bestämda antaganden om tillväxsystemets komponenter kan precisa villkor för stabilitet och jämvikt i ekonomisk tillväxt identifieras. Poängen är att arbeta med konstanta kvoter mellan olika slag av insatser samt mellan insatser och produktion och samtidigt anta att olika resursslåg är utbytbara och att de ersätts efter deras marginella värde. Takten i den stabila jämviktsutvecklingen bestäms av en konstant tillväxt i arbetskraften som kräver motsvarande kapitaltillväxt för att inte genomsnittsinkomsten skall falla. Modellens värde ligger i att den kan användas för att peka på faktorer som medför att den ekonomiska tillväxten i vanliga fall *inte* är stabil jämviktsutveckling.

Bokens andra hälft ger en översiktlig analys av några problem som återkommer i klassisk eller neo-klassisk tillväxtteori. För det första har man att reda ut hur olika sektorer i ett lands ekonomi expanderar vilket kommer att bestämma relativpriserna mellan olika produkter. Skillnaden i tillväxttakt mellan den agrara sektorn och den industriella kapitalistiska sektorn kommer att bero av både efterfrågefaktorer och utbudsfaktorer samt även av hur pass öppen ekonomin är. För det andra måste man ta ställning till hur utrikeshandel påverkar de olika tillväxtfaktorerna i ett land. Handel mellan länder kan stimulera tillväxttakten genom att det

nära sambandet mellan konsumtion och produktion i en sluten ekonomi bryts upp. En högre efterfrågan i omgivningen kan kompensera för en svag inhemsk efterfrågan och internationella skalfördelar i produktionen kan bli möjliga. Samtidigt påverkar den inhemska ekonomins tillväxttakt villkoren för utrikeshandeln genom att ändra på bytesvillkoren. Hur handeln påverkar ekonomisk tillväxt beror av vilket överskott som den genererar samt hur detta överskott används för ökning av kapitalet.

För det tredje är det nödvändigt att titta närmare på hur den ekonomiska tillväxten betingas av teknologiska förändringar och hur pass ofta dessa kommer till stånd i ett samhälle. Här kritiserar Chaudhuri på ett intressant sätt den vanliga uppfattningen att teknisk utveckling är viktigare än kapitalökningen med argumentet att det är omöjligt att skilja på innovationer och kvantitativa eller kvalitativa förbättringar av kapitalet. Slutligen betingas ett lands ekonomiska tillväxt av inkomstfördelningen samtidigt som den senare påverkas av den förra. Ekonomisk tillväxt förbättrar de sämst ställdas villkor absolut sett men leder endast till mer jämlikhet mellan olika grupper på länge sikt.

Professor *JAN-ERIK LANE*
Forskare i policyanalys vid HSRF
Nationalekonomiska institutionen
Lunds universitet